

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 29 mars 1938 kl. 9 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående privilegierad inkomst enligt lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 296, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Lindahl m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta ett tillägg till 7 § första stycket av folkpensioneringslagen av den innebörd, att en viss del av gift mans arbetspension skall räknas tillkomma hustrun.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för detta yrkande, får utskottet, i den mån redogörelse för desamma ej lämnas här nedan, hänvisa till motionen.

Enligt 6 § 2 mom. i *lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering* utgår jämte grundpension tilläggspension med resp. 250, 350 och 450 kronor i resp. första, andra och tredje ortgruppen med avdrag av sju tiondelar av den pensionsberättigades årsinkomst i vad den må överstiga 100 kronor.

7 § första och sista styckena i nämnda lag äro av följande lydelse:

Årsinkomst, som i 6 § avses, utgör med nedan nämnda avvikelser all den inkomst, som någon skäligen kan antagas komma att tillsvidare årligen åtnjuta. Såsom inkomst räknas icke folkpension och ej understöd, som någon på grund av skyldskap eller svägerlag må vara föranledd att utgiva, i den mån det icke överstiger en med hänsyn till understödstagarens behov skäligen försörjning. Pension eller understöd, som utgår på grund av gåva, testamente eller försäkring, vilken icke är i lag föreskriven, eller ock, utan samband med olycksfall i arbetet, på grund av egen eller anhörigs förutvarande arbetsanställning, räknas ej heller såsom inkomst, i den mån beloppet sammanlagt icke överstiger

i ortsgrupp 1	300 kronor,
» » 2	350 » ,
» » 3	400 » .

I fråga om äkta makar skall årsinkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst och värdet av fastighet eller kapital beräknas utgöra hälften av sammanlagda behållna värdet av makarnas fastighetsinnehav eller kapital, där ej i särskilda fall pensionsstyrelsen med hänsyn till föreliggande omständigheter finner beräkning tillsvidare böra ske såsom för ogift person.

Enligt *lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring* skulle pension, som utginge på grund av frivillig försäkring hos pensionsstyrelsen, intill ett belopp av 300 kronor om året vara undantagen från inkomststupp-

skattningen vid bedömandet av rätt till pensionstillägg. Understöd från Vadstena krigsmanshuskassa m. fl. likartade inrättningar skulle helt lämnas ur räkningen vid inkomstuppskattningen.

1928 års pensionsförsäkringskommitté föreslog, att dylikt privilegierande av vissa inkomstslag skulle äga rum i ökad omfattning, nämligen så att pension eller understöd utgående på grund av 1) förutvarande arbetsanställning, 2) gåva eller testamente, eller 3) försäkring, som icke är i lag föreskriven, skulle intill ett sammanlagt belopp av 300, 350 eller 400 kronor, allt efter ortsgrupp, undantagas från inkomstuppskattningen.

I proposition nr 217 till 1935 års riksdag med förslag till lag om folkpensionering m. m. följdes kommittéförslaget i denna punkt. I nämnda proposition anförde föredragande departementschefen, statsrådet Möller, bl. a.:

I fråga om arbetsgivarpensioner är det . . . allmänt omvittnat, att de nuvarande bestämmelserna om avdrag för inkomst visat sig mycket besvärande. Den omständigheten, att pensioner som en arbetsgivare tillförsäkrar sina anställda föranleda avdrag å dessas pensionstillägg, orsakar icke allenast missnöje utan motverkar även arbetsgivarnas benägenhet att ordna sina anställdas pensionsfråga. I stor utsträckning torde nämligen arbetsgivarna vara ovilliga att lämna bidrag till de anställdas pensionering, om bidraget har till följd att därmed det allmännas bidrag till de anställdas försörjning på ålderdomen eller vid invaliditet minskas eller uteblir. Erfarenheten har visat, att nuvarande ordning förhindrar tillkomsten av pensionsanordningar som eljest skulle ha kommit till stånd. Detta resonemang leder i och för sig icke längre än till att en särställning synes motiverad för pensionsbelopp, som äro tillkomna genom arbetsgivares åtgörande. Då det emellertid i praktiken mycket ofta torde vara ogörligt att särskilja vissa pensionsbelopp, som skulle vara att tillskriva arbetsgivarnas åtgöranden, från andra, som de anställda själva åstadkommit, torde den undantagsställning, som på grund av det anförda må finnas böra tillkomma s. k. arbetsgivarpensioner, böra medgivas åt alla pensioner, som grunda sig å förutvarande arbetsanställning. — — —

I själva verket är den starkaste grunden för förslaget att privilegiera arbetsgivarpensioner och benefika understöd just förhoppningen att därmed kunna stimulera till anordnande i större omfattning än hittills av pensionsinrättningar och understöds-kassor av skilda slag.

Detta motiv för privilegierande av arbetsgivarpensioner och benefika understöd synes mig tungt vägande. Det kan icke anses rimligt, att folkpensioneringen anordnas så, att den motverkar pensionering genom enskilt initiativ. Inför angelägenheten av en ändring därutinnan synas de betänkligheter, vilka kunna resas mot de ifrågavarande inkomststarternas privilegierande, främst med hänsyn till den därmed införda olikheten i behandlingen av skilda pensionstagare, icke böra tillmätas avgörande betydelse.

Särskilda utskottet yttrade i sitt utlåtande över propositionen:

Den av föredragande departementschefen i propositionen (sid. 134 ff.) lämnade motiveringen för förslaget att åt vissa slag av inkomst inrymma en privilegierad ställning vid den ekonomiska behovsprövningen synes utskottet bärande. Då en mera betydande allmän höjning av det avdragsfria inkomstbeloppet av kostnadsskäl är ogenomförbar, torde det endast genom ett insläende på den väg propositionen anvisar vara möjligt att med rimliga kostnader

undanröja det hinder, som den nuvarande folkpensioneringen genom sina regler om ekonomisk behovsprövning visat sig utgöra för pensionering av anställda genom arbetsgivarnas försorg eller genom deras medverkan. Vid sidan av arbetsgivarpensionerna synas de övriga föreslagna kategorierna av privilegierad inkomst icke lika starkt grundade, men mellan de tre i propositionen såsom privilegierade upptagna grupperna av inkomst består enligt utskottets mening ett sådant samband, att det är väl försvarligt att låta dem röna enahanda behandling. Vad beträffar det belopp, intill vilket inkomst av privilegierat slag skall vara undantagen från inkomstst uppskattningen, bör enligt utskottets uppfattning fästas vikt vid att detta belopp måste tilltagas någorlunda rundligt, om införandet av regler om privilegierad inkomst skall ha åsyftad effekt, men att å andra sidan ett undantagande av alltför stora inkomstbelopp från behovsprövningen kunde medföra stötande olikhet i behandlingen av skilda inkomsttagare. Med stöd av dessa överväganden finner utskottet sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del med den inskränkning, som följer av att utskottet avböjt införandet av särskilda regler för dyrorter.

Särskilda utskottet föreslog, att inkomst av privilegierat slag intill ett belopp av 300 kronor skulle vara undantagen från inkomstst uppskattningen.

Riksdagen anslöt sig till utskottets förslag.

I utlåtande den 10 januari 1936 över ett av tillkallade sakkunniga den 30 november 1935 avgivet betänkande rörande dyrortsgraderade folkpensioner hade *pensionsstyrelsen* ett uttalande av intresse i förevarande sammanhang. Pensionsstyrelsen yttrade:

I fråga om s. k. privilegierad inkomst är ytterligare att märka, att 7 § lagen om folkpensionering, ehuru icke fullt tydlig på denna punkt, synes böra tolkas så, att för vardera av två makar dylik inkomst intill ett sammanlagt belopp av 300 kronor ej skall räknas som inkomst i lagens mening. Bestämmelserna härom måste nämligen anses bygga på nu gällande föreskrift i 7 § första stycket pensionsförsäkringslagen, vilken icke lämnar rum för någon tvekan i detta hänseende. Med nämnda tolkning bliva för två makar, av vilka mannen har en arbetsgivarpension på 300 kronor och hustrun en årlig sjukhjälp till samma belopp, båda dessa inkomster privilegierade. Tillkommer däremot nämnda båda inkomster mannen, bliva endast 300 kronor privilegierad inkomst. Då en dylik ojämnhet i lagtillämpningen synes mindre önskvärd, får styrelsen föreslå, att 7 § ändras därhän, att i fråga om äkta makar sammanlagda beloppet av privilegierad inkomst skall vara det dubbla av det som gäller för ogift person.

I proposition nr 182 till 1936 års riksdag med förslag angående dyrortsgradering av folkpensioner, vilken proposition blev av riksdagen avslagen, uttalade föredragande departementschefen, statsrådet Möller, att det torde böra omnämnas, att i några yttranden framförts förslag om ändringar i lagen om folkpensionering, vilka icke stode i något samband med den då föreliggande frågan om införande av dyrortsgraderade tilläggs pensioner. Dylika förslag torde emellertid enligt departementschefens mening icke böra upptagas till prövning i det då förevarande sammanhanget. Först sedan visshet vunnits, att ändringar vore av behovet påkallade, borde frågan om eventuellt behövliga jämkningar i den år 1935 beslutade lagstiftningen komma under omprövning.

Genom lag den 23 april 1937, varigenom dyrortsgradering av folkpensionerna infördes, erhöll 7 § i 1935 års folkpensionslag sin gällande lydelse.

I tidskriften »Folkpensioneringen» för år 1937 (häfte 5) finnes intaget ett meddelande från pensionsstyrelsen till pensionsnämnder och ombud rörande privilegiering av vissa inkomster. I detta meddelande erinras om innehållet i 7 § i folkpensioneringslagen, varefter det heter bl. a.:

I fråga om gifta personer skall nämnda bestämmelse, oavsett om folkpension beviljas båda makarna eller endera av dem, tolkas så, att för vardera maken denne tillkommande privilegierad inkomst intill ett sammanlagt belopp av 300 kronor ej skall räknas som inkomst i lagens mening.

Där äkta makar på grund av mannens förutvarande arbetsanställning av mannens arbetsgivare åtnjuta fri bostad, eventuellt jämte vedbrand och lyse, betraktas även vad hustrun angår den för henne beräknade inkomsten av dylik förmån som privilegierad inkomst för henne.

I övrigt må pension eller understöd på grund av mannens förutvarande arbetsanställning privilegieras endast för mannen. Detta gäller som regel. Har emellertid arbetsgivaren genom utfästelse eller på annat sätt, som kan anses tillfredsställande, givit tillkänna sin vilja att i anledning av mannens förutvarande arbetsanställning visst belopp skall som pension eller understöd tillkomma hustrun, må beloppet i denna del betraktas som privilegierad inkomst för henne.

I *motionen* anföres, bl. a.:

De relativt höga bördorna för de gifta inkomstagarna skulle komma att verka mindre betungande, om de uppvägdes av att någon del av mannens pension, t. ex. $\frac{1}{4}$ eller minst det belopp som vid mannens död utgår i änkepension, finge räknas som privilegierad inkomst för hustrun.

En enskild företagare, som infört pensionering av sina arbetare, kan med ett penndrag införa den bestämmelsen, att en del av pensionen tillkommer hustrun och alltså blir privilegierad inkomst för henne. Staten, kommunerna och de stora enskilda pensionskassorna kunna icke utan mycket betydande, kanske oöverstigliga svårigheter gå samma väg. Deras pensionärer hotas därför att framdeles bli särskilt missgynnade, om inga åtgärder vidtagas.

I detta sammanhang torde böra erinras om *kommittén angående pensionering av i enskild tjänst anställda*, vilken beräknas slutföra sitt arbete under innevarande år, samt om den i år tillsatta *socialvårdsutredningen*, vilken enligt direktiven för dess arbete har till huvuduppgift bl. a. att verkställa en granskning av lagstiftningen rörande socialförsäkringen.

Utskottet.

Det i *motionen* berörda spörsmålet är otvivelaktigt förtjänt av uppmärksamhet. Med hänsyn till den korta tid, som 1935 års lag om folkpensionering gällt, torde emellertid ytterligare erfarenheter av gällande bestämmelser om privilegierad inkomst böra avvaktas. Utskottet får vidare erinra där- om, att den i början av innevarande år tillsatta socialvårdsutredningen har till uppgift bl. a. att verkställa granskning av lagstiftningen angående socialförsäkringen. Av intresse i förevarande sammanhang torde jämväl vara de förslag, som under detta år kunna väntas från *kommittén* angående pen-

sionering av i enskild tjänst anställda. Under föreliggande förhållanden har utskottet sålunda icke funnit skäl föreslå riksdagen att i anledning av motionen vare sig besluta ändring i gällande lag om folkpensionering eller göra någon framställning till Kungl. Maj:t.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 mars 1938.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *Norman*, *Linder**, *Tamm**, *Hagman*, *P. Sandström*, *Knut Petersson*, *John Gustavson* och *Sten*;

från a n d r a kammaren: herrar *Pettersson* i *Hällbacken**, *Molander** och *Sandström* i *Härnösand*, fru *Nordgren**, herr *Gardell** fröken *Hesselgren* och fröken *Andersson* samt herr *Holm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
